

Μέλος της Ευρωπαϊκής Ελεύθερης Συμμαχίας (Ε.Ε.Σ.)
RAINBOW – European Movement

Member of the European Free Alliance (E.F.A)

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ 11, Τ.Θ. 51
Τ.Κ. 53100 ΦΛΩΡΙΝΑ / LERIN GREECE
ΤΗΛ - ΦΑΞ: 2385- 46548

Ιστοσελίδα στο internet: <http://www.florina.org>
E-mail : rainbow@florina.org vinozito@otenet.gr

Info – 3OPA

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΤΟΞΟΥ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 02 – ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 03
ΑΡ. 09

Το «μεταναστευτικό» πιστεύουμε ότι θα αποτελέσει – αν δεν αποτελεί ήδη – κυρίαρχο πολιτικό θέμα τόσο για τη χώρα μας όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση τα επόμενα χρόνια. Το Ουράνιο Τόξο στο πολιτικό του μανιφέστο εκφράζει την παρακάτω γενική αρχή για το μεταναστευτικό :
Το Ουράνιο Τόξο υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ξένων εργατών, που η πείνα και απελπισία τους έσπρωξε στην Ελλάδα. Υπερασπιζόμενο την ουσία, το δικαίωμα τους να επιζήσουν, δίχως ταυτόχρονα να σπάσουν το μεροκάματο του έλληνα εργάτη (ανοίγοντας έτσι τη πόρτα στο ρατσισμό και στο φασισμό), το Ουράνιο Τόξο έχει τη πολιτική θέση για ίσο μισθό και ίση κοινωνική ασφάλιση για ίση εργασία, ελλήνων πολιτών και ξένων εργατών και πλήρη πολιτικά δικαιώματα τους ξένους εργάτες μετά από παραμονή εύλογου χρονικού διαστήματος στην Ελλάδα.
Στα πλαίσια παραθέτουμε την επιστολή του κ. Karlanί ως πρώτο δείγμα αλληλεγγύης προς το μετανάστη, η παρακάτω επιστολή γράφτηκε λίγο πριν από την αρχή της νέας χρονιάς.

Ανοιχτό γράμμα ενός Αλβανού μετανάστη

του Γκάζι Καπλάνι

Προς: κυρίως όσους κυβερνούν

Αξιότιμοι κύριοι,

ζητώ συγγνώμη για την ενόχληση. Ο λόγος που σας γράφω είναι απλός και περίπλοκος. Είμαι ένας από τους εκατοντάδες χιλιάδες που έχουν πάρει τους δρόμους της ξενιτιάς. Επειδή μισώ τον ρόλο του θύματος δεν θέλω να με λυπηθείτε. Η απόφαση για να μεταναστεύσει κανείς είναι προσωπική επιλογή. Επώδυνη, αλλά προσωπική. Εξ'άλλου δεν θέλω να χαραμίσω τον πολύτιμο χρόνο σας, αφηγούμενος πόσες ημέρες περπάτησα, πόσα πλήρωσα τις βίζες - πλαστές ή γνήσιες -, πόσα ονόματα άλλαξα, με πόσες αστυνομικές κλούβες ταξίδεψα κλπ. κλπ. Επιπλέον δεν

μου αρέσει να αφηγούμαι μόνο θλιμμένες ιστορίες. Ευάλωτα όντα του Θεού καθώς είμαστε όμως, κάποτε ραγίζει και η υπομονή. Για να μην πολυλογώ, επιθυμώ να σας διηγηθώ μόνο μερικά από τα γεγονότα που μου συνέβησαν φέτος. Η ιδέα μου ήρθε καθώς κοιτάζα το προσωπικό μου ημερολόγιο. Εκεί σημειώνω λεπτομερώς τις φυσικές μου δραστηριότητες και τις μεταφυσικές μου έγνοιες. Και διαπίστωνα ότι μόνο φέτος έχω περάσει περισσότερο από τον μισό μου χρόνο σε ουρές...

Η πρώτη ήταν εκείνη μπροστά στην Νομαρχία Αθηνών όπου εντάχθηκα περιχαρής ότι τελικά θα γίνω νόμιμος. Στο προσωπικό μου ημερολόγιο γράφω πως τρία πολύτιμα πράγματα υπάρχουν για έναν μετανάστη: ο Έρωτας, η Εργασία και η Άδεια Παραμονής. Η ουρά μπροστά στην Νομαρχία όλο μάκρυνε και η χαρά μου όλο λιγόστευε... Όπως συμβαίνει σε τέτοιες περιπτώσεις δεν άργησαν οι τσακωμοί: οι Αλβανοί άρχισαν να βρίζουν τους μαροκινούς. Οι Μαροκινοί τους Πακιστανούς. Οι Πακιστανοί τους Αλβανούς. Και οι αστυνομικοί, που κρατούσαν την τάξη, άρχισαν κάποια στιγμή να βρίζουν τους Αλβανούς, τους Μαροκινούς και τους Πακιστανούς. Πού και πού έστελναν και κανένα «μήνυμα» με τα γλόμπους. Επτά μέρες στην ουρά. Όσο χρειάστηκε ο Θεός να δημιουργήσει τον κόσμο (εάν δεν σφάλω, γιατί τόσα χρόνια δεν πρόλαβα να ρίξω μια ακόμη ματιά στην Βίβλο). Τελικά ήρθε η σειρά μου. Μου είπαν τότε ότι μου έλειπε ένα χαρτί, το οποίο έπρεπε να το πάρω από την Αλβανική Πρεσβεία. Εγκατέλειψα την ουρά της Νομαρχίας και εντάχθηκα στην ουρά της Πρεσβείας. Τρεις ημέρες μπροστά στην πόρτα της Πρεσβείας σαν τους «γιαντίσαρους μπροστά στο κάστρο της Κρούγια» - όπως λέμε στα μέρη μας – αλλά δεν κατάφερα να μπω. Την τέταρτη, τελικά μπήκα, σφράγισα το έγγραφο, πλήρωσα 40 ευρώ και έφυγα.

Ξαναγύρισα στην ουρά της Νομαρχίας. Η ίδια σκηνή. Αλβανοί, Μαροκινοί, Πακιστανοί και αστυνόμοι. Οκτώ μέρες στην ουρά. Όταν ήρθε τελικά η σειρά μου, μου γνωστοποίησαν ότι εν όσο έλειπα είχε φθάσει κάτι που το αποκαλούν «ερμηνευτική εγκύκλιο», το οποίο ακύρωνε τα χαρτιά που είχα και απαιτούσε άλλα. Βγήκα από την ουρά και περιπλανήθηκα κάπου 66 ημέρες σε διάφορες ουρές: ΟΑΕΔ, ΙΚΑ, Εφορία, Νοσοκομεία, Υπ. Δικαιοσύνης, Μεταφραστικό Γραφείο του ΥΠΕΞ, Αστυνομικά Τμήματα, ξανά ΟΑΕΔ, ξανά ΙΚΑ, Πρεσβεία... Συν 22 ημέρες που χρειάστηκε ο εργοδότης να το σκεφτεί για να μου δώσει βεβαίωση ότι δούλευα σε εκείνον. Ξαναγύρισα στην ουρά της Νομαρχίας. Αλβανοί, Μαροκινοί, Πακιστανοί και αστυνόμοι. Αυτή την φορά όμως η βοήθεια του ξαδέλφου, μου στάθηκε πολύτιμη: βρήκε ένα μέσο και πλήρωσα 150 ευρώ έξω από την Νομαρχία και 150 ευρώ μέσα στην Νομαρχία για να κάνω αίτηση ότι θέλω να γίνω νόμιμος. Έτσι κατάλαβα ότι εάν είσαι μετανάστης πρέπει να γίνεις «Ο Άνθρωπος που Δίνει» (όπως λέμε «Ο Άνθρωπος που Γελάει»). Κανονική Άδεια Παραμονής πάντως δεν έχω λάβει έως τώρα και κυκλοφορώ σε κατάσταση μισή-νόμιμου-μισή-παράνομου... Εκτός από την καθημερινή εργασία, κάθε τόσο είμαι υποχρεωμένος να περάσω και από τα κελιά των αστυνομικών τμημάτων. Ο λόγος είναι οι «επιχειρήσεις για την εξακρίβωση στοιχείων», που κάνουν οι συνοριοφύλακες... στην Αθήνα. Μέχρι να εξακριβωθούν τα στοιχεία πρέπει να περιμένεις μερικές καλές ώρες στο κελί. Εκεί συναντώ και άλλους μετανάστες: Μαροκινούς, Γανέζους, Κούρδους... Είναι παράδοξο, αλλά χάρη σε αυτές τις «επισκέψεις» έχουν ενισχυθεί τα κοσμοπολίτικα αισθήματά μου. Πάντως, δεν αισθάνομαι και τόσο άνετα που ο κοσμοπολιτισμός προωθείται μέσω των αστυνομικών τμημάτων...

Μια μέρα διαπίστωνα ότι σε λίγο έληγε το διαβατήριό μου. Τότε σκέφθηκα να πάω στην Αλβανία, να δω τους δικούς μου, να βγάλω και ένα καινούργιο διαβατήριο. Με το ξάδελφο που έχει αυτοκίνητο πήραμε τον δρόμο για την πατρίδα... Από την στιγμή που περάσαμε στην πατρίδα και μέχρι που φθάσαμε στην γενέθλια πόλη, μας σταμάτησε πάνω από τριάντα φορές η αλβανική αστυνομία... Ασφαλώς ουδέν κακό να σε σταματήσει η αστυνομία. Αλλά εκείνοι όταν έβλεπαν ξένες πινακίδες ερεθίζονταν τόσο πολύ που ανακάλυπταν πάντα μια παράβαση: την οποία ο

εξάδελφος μου «διόρθωνε» κάθε φορά με ένα μπαξίσι και πολλούς αναστεναγμούς. Φθάσαμε στην γενέθλια πόλη. Εδώ ο περισσότερος χρόνος πέρασε κυνηγώντας το διαβατήριο παρά βλέποντας τους δικούς μου. Τελικά μου ζήτησαν έναν καθόλου ευκαταφρόνητο - κάτω από το τραπέζι – ποσό. Αυτή την φορά αποφάσισα να μην το δώσω. Είναι δυνατόν – σκέφτηκα – να πληρώσω για να έχω ένα έντυπο που βεβαιώνει ότι εγώ είμαι εγώ και όχι κάποιος άλλος; Αυτό δεν είναι δουλειά του κράτους; Δηλαδή αυτό εννοούσαμε με μεταβατική περίοδο; Την μετάβαση από τον ολοκληρωτισμό στην δικτατορία της διαφθοράς και της μαφίας...;

Με το παλαιό διαβατήριο και χωρίς καινούργιο, πικραμένος, επέστρεψα μαζί με τον εξάδελφο για την Ελλάδα. Εκεί μας περίμενε μια άλλη ουρά. Στα τελωνεία συχνά συμβαίνει κάτι μεταφυσικό-παραψυχολογικό: τα κομπιούτερ αντικρίζουν τους Αλβανούς μετανάστες και τα χάνουν. Συνήθως χαλάνε. Τέσσερις ημέρες στην ουρά και λίγες είναι, χάρη στις προσπάθειες του εξάδελφου που πάλι κάτι «μοίραζε» δεξιά και αριστερά. Τις ημέρες αναμονής έμαθα από τον ξάδελφό μου καινούργια πράγματα που διεύρυναν τον ορίζοντα των γνώσεών μου. Πρώτα ένα αρχαίο κινέζικο ανέκδοτο: «είναι ντροπή να είσαι πλούσιος σε μια χώρα που κυβερνιέται άσχημα και είναι ντροπή να είσαι φτωχός σε μια χώρα που κυβερνιέται έντιμα». Δεύτερον, ήταν η εξήγηση σύμφωνα με την οποία ουσιαστικά τα κομπιούτερ του τελωνείου χαλάνε κάθε φορά γιατί το ξέρουν ότι κανένας αλβανός μετανάστης δεν πρόκειται να πει: «ας πάει στο διάβολο, εγώ θα γυρίσω να μείνω στην Αλβανία». Μόλις περάσαμε δε από την άλλη πλευρά ο εξάδελφος σφράγισε τον «κύκλο των ιδεών»: «Τα δεσμά της ανθρωπότητας έχουν φτιαχτεί με χαρτιά γραφείου και των μεταναστών με τελωνεία, αστυνομικούς ελέγχους και ερμηνευτικές εγκυκλίους». Το τελευταίο – σύμφωνα πάντα με τον ξάδελφό μου – το είχε γράψει κάποιος που έφερνε το τρομακτικό όνομα Κάφκα, το οποίο στα αλβανικά σημαίνει «Κρανίο». Γι'αυτό και εμένα αυτή η φράση μου έχει καρφωθεί κυριολεκτικά στο κρανίο.

Αυτή την στιγμή σας γράφω από την ουρά μπροστά στην Αλβανική Πρεσβεία. Βρέχει ασταμάτητα και τρεις ημέρες τώρα περιμένουμε. Έχουμε τρομοκρατηθεί. Μας είπαν ξαφνικά ότι όποιος δεν διαθέτει «ισχυρό διαβατήριο» θα απόνομιμοποιηθεί αμέσως. Δεν είναι ούτε ο εξάδελφός μου εδώ και έχω κάπως πανικοβληθεί. Περιμένοντας στην ουρά, μου έπεσαν τυχαία στα χέρια μια Αλβανική και μια Ελληνική εφημερίδα. Η Αλβανική μιλούσε για τις «πολυτελείς ημέρες που πέρασε ο Αλβανός πρωθυπουργός στην Αθήνα». «Ευτυχώς» - αναστέναξε κάποιος – «που υπάρχει και ο πρωθυπουργός μας και ανατρέπει το στερεότυπο ότι οι Αλβανοί έχουν γεννηθεί μόνο για να υποφέρουν». Η Ελληνική εφημερίδα στη σελίδα 3 μιλούσε για μια ληστεία με δράστες Αλβανούς κουκουλοφόρους που μιλούσαν άψογα ελληνικά και στην σελίδα 13 για μια γιορτή όπου ευτυχισμένοι μετανάστες είχαν μαγειρέψει φαγητά της πατρίδας τους...

Εν τω μεταξύ κάποια κοπέλα ρωτούσε: πως είναι δυνατόν, αυτοί που εμπορεύονται ναρκωτικά και γυναίκες διαθέτουν και άδειες παραμονής και διαβατήρια με ό,τι όνομα θέλουν ενώ εμείς τραβάμε τόσα πολλά; Ένας άλλος πρόσθεσε: τελικά, είναι πιο εύκολο να πετύχεις το Λόττο παρά να αποκτήσεις μια Άδεια Παραμονής. Και εγώ σκέφτομαι: Εδώ που μετανάστευσα με βλέπουν ακόμα ως «ιστορικό ατύχημα». Συχνά με θέλουν περισσότερα παράνομο παρά νόμιμο. Από την χώρα που γεννήθηκα δεν ζητώ παρά ένα διαβατήριο και αυτό μου το αρνείται. **Το 2003 με βρίσκει στα όρια της νεύρωσης, παράνομο και στην ουρά. Αυτός που βρίσκεται πίσω μου, μου ψιθυρίζει: «εάν δεν μάθουμε να αγανακτήσουμε στα σοβαρά, σειρά έχει η δεύτερη γενιά».**

Αξιότιμοι κύριοι. Ξανά ζητώ συγγνώμη για την ενόχληση. Καλά Χριστούγεννα, καλό 2003. Ο θεός να μας έχει όλους καλά, ημεδαπούς και αλλοδαπούς.

Με εκτίμηση
Kujtim Durimi*

Χριστούγεννα 2002
Αθήνα

* *Kujtim* (στα αλβανικά σημαίνει: Μνήμη)
Durimi (στα αλβανικά σημαίνει: Υπομονή)

Για την αντιγραφή: **Γκάζι Καπλάνι**
shqip@ath.forthnet.gr

ΗΤΤΑ ΕΘΝΙΚΙΣΤΩΝ

ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΗ. (Ακροδεξιά εφημερίδα της Κομοτηνής)

Στις 9 Ιανουαρίου 2003 το Τριμελές Πλημμελειοδικείο της Κομοτηνής καταδίκασε σε 5 μήνες φυλάκιση, τους κυρίους Πάφη Κωνσταντίνο, εκδότη της εφημερίδας ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΗΣ και Καραϊσκό Κωνσταντίνο δημοσιογράφο της ίδιας εφημερίδας.

Το δικαστήριο έκρινε ότι καταδικασθέντες είχαν προβεί σε συκοφαντική δυσφήμιση του μειονοτικού δημοσιογράφου κυρίου Ντεντέ Αμπντουλχαλίμ .

Η προϊστορία της πολιτικής αυτής περιπέτειας των δημοσιογράφων της Κομοτηνής έχει ως εξής:

Στις 14 Ιανουαρίου 2000 ο τουρκόφωνος ραδιοσταθμός του κυρίου Ντεντέ μετέδωσε μουσικό αφιέρωμα ενός ακροατή ονόματι Μποσκοούρτ (Γκρίζος Λύκος) προς την φίλη του, όπως αποδεικνύεται από την ηχογραφημένη εκπομπή.

Ο κύριος Καραϊσκος κατέδωσε το γεγονός στην αστυνομία και στον Εισαγγελέα της Κομοτηνής ως εθνική προδοσία, ισχυριζόμενος ότι η αφιέρωση αφορούσε στους ακροδεξιούς «Γκρίζους Λύκους» της Τουρκίας. Τόσο η αστυνομία όσο και ο Εισαγγελέας δεν αποδέχθηκαν την καταγγελία.

α) Κατά την εκδίκαση της μήνυσης του κυρίου Καραϊσκου για το θέμα αυτό, στις 6 Σεπτεμβρίου 2001, ο κύριος Ντεντέ καταδικάσθηκε ερήμην σε φυλάκιση 4 μηνών, επειδή σε απαντητικό άρθρο της εφημερίδας του ΤΡΑΚΙΑΝΙΝ ΣΕΣΙ έθιξε τον κύριο Καραϊσκό γράφοντας «πως συνδυάζεται η δημοσιογραφία με τον χαφιεδισμό». Στην λαϊκή γλώσσα καταγγελία ενός συναδέλφου στην αστυνομία αποκαλείται «κάρφωμα ή χαφιεδισμός».

β) Κατά την εκδίκαση της έφεσης στις 12 Φεβρουαρίου 2002 το τριμελές Πλημμελειοδικείο της Κομοτηνής επιβεβαίωσε την προηγουμένως επιβληθείσα ποινή στον κύριο Ντεντέ, παρά την αθωωτική πρόταση του Εισαγγελέα και του Προέδρου του δικαστηρίου.

γ) Στην συνέχεια ο κύριος Καραϊσκος υπέβαλε αγωγή εναντίον του κυρίου Ντεντέ διεκδικώντας πολλά εκατομμύρια δραχμές για αποζημίωση λόγω συκοφαντικής δυσφήμισης. Σκοπός του ενάγοντος ήταν η οικονομική καταστροφή της εφημερίδας και του ραδιοσταθμού του μειονοτικού δημοσιογράφου κυρίου Ντεντέ. **Το δικαστήριο απέρριψε την αγωγή του κυρίου Καραϊσκου.**

δ) Ακολούθησε αγωγή του κυρίου Ντεντέ εναντίον των κυρίων Καραϊσκου και Πάφη για συκοφαντική δυσφήμιση, σχετικά με το ίδιο θέμα. Στις 9 Φεβρουαρίου 2003 το Τριμελές Πλημμελειοδικείο της Κομοτηνής **καταδίκασε τους δύο εναγομένους σε 5 μήνες φυλάκιση** για εξύβριση του κυρίου Ντεντέ.

στ) Στις 21 Φεβρουαρίου 2003 εκδικάζεται στον Άρειο Πάγο η αίτηση αναίρεσης του κυρίου Ντεντέ ενάντια στην καταδικαστική απόφαση της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2002 του τριμελούς Εφετείου της Κομοτηνής

Σύμφωνα με εξακριβωμένες πληροφορίες οι Βουλευτές του κόμματος των Μειονοτικών στο Ευρωκοινοβούλιο (ΕΦΑ), εκτιμώντας την καταδικαστική απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου της Κομοτηνής, δεν πρόκειται να προβούν σε διαβήματα προς την ελληνική κυβέρνηση.

Προσωπικά υποθέτω ότι θεωρούν πολύ πιθανή την αναίρεση εκ μέρους του Αρείου Πάγου της προηγουμένως επιβληθείσας ποινής στον μειονοτικό δημοσιογράφο κύριο Ντεντέ.

Δρ Γεώργιος Νακρατζάς

**Πολιτικός Σύμβουλος της ΕΦΑ
για Μειονοτικά θέματα της Ελλάδας**

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί πρόλογο του εκδότη στο βιβλίο του Ι.Φ. Φαλμεράιερ «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ» Εκδόσεις Μεγάλη Πορεία . Το κείμενο στην εφημερίδα ΝΕΑ ΑΝΑΤΟΛΗ (Χαλκοκονδύλη 35 Τηλ – ΦαΞ : 210 5232553) Αρ. φυλ 385 στις 11/12/2002.

Θεωρούμε την ιστορική ανάλυση του κ. Ηλία Ζαφειρόπουλου εξέχουσας σημασίας πολιτικό κείμενο όσον αφορά το εθνικό ζήτημα στην Ελλάδα.

ΑΠΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΗ Ή ΜΗΠΩΣ .....

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΘΝΟΚΕΝΤΡΙΣΜΟΣ

Την παρακάτω ιστορική ανάλυση έγραψε ο κ. Ηλίας Ζαφειρόπουλος στο βιβλίο του Ι.Φ. Φαλμεράιερ "Ιστορία της χερσονήσου του Μορέως κατά το Μεσαίωνα" εκ μέρους των εκδόσεων "Μεγάλη Πορεία".

Ο τόμος που κρατάει στα χέρια του ο αναγνώστης είναι ο πρώτος ενός δίτομου βιβλίου που έχει χαράξει όσο κανένα άλλο την εικόνα που έχει το νεοελληνικό έθνος για τον εαυτό του.

Η μεγάλη του αξία βρίσκεται στο ότι αυτή την εικόνα την έχει χαράξει αρνητικά, δηλαδή ένα ολόκληρο έθνος αναγνωρίζει τον εαυτό του μόνο σε σύγκρουση μ' αυτό το βιβλίο. Ολόκληρη σχεδόν η διανόησή του 170 χρόνια μετά τη συγγραφή αυτού του βιβλίου αισθάνεται την υποχρέωση να το ανατρέψει. Ο καθένας έχει και έναν κακό λόγο να πει και μια πέτρα να ρίξει. Μια ρεαλιστική ελπίδα για μια πανεπιστημιακή έδρα στις ιστορικές και φιλολογικές σπουδές ή μια καλή κρατική θέση στο χώρο του πολιτισμού προϋποθέτει κάποια συνεισφορά, έστω μικρή, έστω διακριτική, έστω για μια στιγμή μιας καριέρας σ' αυτή τη μακρόχρονη πανεθνική υποχρέωση.

Αν το έργο δεν καταδικαστεί "από τα δεξιά" ως ανθελληνικό, θα πρέπει να καταδικαστεί "από τ' αριστερά" για ρατσιστική παρέκκλιση και για υποκειμενισμό. Αλλά μπορεί να καταδικαστεί και πιο ευρηματικά, πιο "ουδέτερα", σαν έργο που αφορά μόνο τη μελέτη του συγγραφέα και της εποχής του και όχι την εποχή για την οποία γράφει ο συγγραφέας, κοντολογίς σαν ανύπαρκτο.

Αυτή η διηνεκής δίκη και καταδίκη του έργου θα μπορούσε να είναι δημιουργική, αν ήταν έντιμη. Και θα ήταν έντιμη, αν δε γινόταν κεκλεισμένων των θυρών και με τον κατηγορούμενο αιωνίως απόντα. Το οικοδόμημα που στήθηκε ενάντια σ' αυτό το βιβλίο, οικοδόμημα που μπορεί να συμπυκνωθεί στη φράση "δια-χρονική πολιτιστική συνέχεια του ελληνισμού", στερείται πνευματικής νομιμότητας.

Λέγοντας αυτό εννοούμε ότι για 170 ολόκληρα χρόνια αυτό το βιβλίο είναι άγνωστο όχι μόνο στο πλατύ κοινό, αλλά και στους περισσότερους ειδικούς.

Και είναι άγνωστο γιατί έμεινε ουσιαστικά αμετάφραστο. Με μια ηρωική προσπάθεια μεταφράστηκε πριν από δυο δεκαετίες μόνο μια συνοπτική επιχειρηματολογία του Φαλμεράιερ σε απάντηση των επιθέσεων που δέχτηκε αυτός ο τόμος όταν πρωτοεκδόθηκε. Πρόκειται για το έργο *Περί της Καταγωγής των Σημερινών Ελλήνων*.

Λέμε ηρωική, γιατί ο μεταφραστής αντιμετώπιστηκε περιφρονητικά από τους επίσημους ακαδημαϊκούς κύκλους και -το χειρότερο- κατηγορήθηκε ως ύποπτος για υποστήριξη του Φ., δηλαδή για "ανθελληνισμό", οπότε αποθαρρύνθηκε κάθε νέα απόπειρα για τη μετάφραση του βασικού έργου. Έτσι, συνέχισε να μένει καταχωνιασμένο σε λίγα αντίτυπα γραμμένα στη γοτθική γραφή σε μερικές πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες της Γερμανίας. Οι λίγοι από τους έλληνες επικριτές του που το έχουν μελετήσει έχουν αρνηθεί να μοιραστούν την ανάγνωσή του με το λαό τους. Έχουν συμπεριφερθεί σαν εκπρόσωποι μιας καθυστερημένης μάζας που δεν πρέπει να ξέρει, γιατί αν μάθει ίσως παρασυρθεί. Έτσι μόνο ειδικοί, εμβολιασμένοι με κρατικά έξοδα από το μικρόβιο της επιστημονικής αμφιβολίας, έχουν το δικαίωμα να πλησιάζουν "το τέρας", να το περιεργάζονται και ύστερα να γυρίζουν προς το πλήθος που στέκεται στις ρίζες του βουνού και να του λένε: "*Ο Φαλμεράιερ είναι πάντα νεκρός. Μπορείτε να είστε περήφανοι για την καταγωγή και την κουλτούρα σας*".

Αυτή η μυστική τελετή, που επαναλαμβάνεται κάθε τόσο για πάνω από ενάμιση αιώνα, συντηρεί τεχνητά την αυτοπεποίθηση ενός λαού, αλλά σημαίνει το τέλος κάθε πραγματικής επιστήμης της Ιστορίας σ' αυτή τη χώρα. Γιατί η επιστήμη, ειδικά η ιστορική, είναι πρώτ' απ' όλα δημοκρατική. Θέλει το άπλετο φως, την αβίαστη επικοινωνία και, πάνω απ' όλα, την πιο πλατιά συμμετοχή όλων των ανήσυχων για τα κοινωνικά και ιστορικά ζητήματα ανθρώπων και όλων των ειδικών στην έτσι κι αλλιώς ανελέητη επιστημονική διαμάχη, διαμάχη που έχει ένα μοναδικό όρο: την ισότητα των όπλων. Αν σε ένα τόσο κεντρικό θεωρητικό και πρακτικό ζήτημα όσο η ιστορική γέννηση αυτού του έθνους επικρατεί η επιστημονική ανεντιμότητα, η δειλία και η αντιδημοκρατία, πώς μπορεί να μην έχει δηλητηριαστεί η ατμόσφαιρα παντού στις ανθρωπιστικές επιστήμες; Πώς είναι δυνατόν, αν δεν έχει δοθεί η ιδεολογική πάλη στο κεντρικό ζήτημα, να έχει δοθεί στα πιο περιφερειακά και στα πιο επιμέρους;

Αλλά η υπεραιώνια φίμωση του Φαλμεράιερ δεν είναι ένα σκάνδαλο που αφορά μόνο τους επιστημονικούς κύκλους και την ιστορική επιστήμη στην Ελλάδα. Μάλιστα δεν αφορά κυρίως αυτούς, αφού δεν οφείλεται σ' αυτούς. Εδώ απλά το σκάνδαλο εκδηλώνεται με τον πιο ακραίο και χαρακτηριστικό τρόπο, όμως η πηγή του βρίσκεται στις ηγεμονικές εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές δυνάμεις που σφράγισαν τη διαμόρφωση και την κατοπινή εξέλιξη του νεοελληνικού κράτους. Η ιστορική επιστήμη στην Ελλάδα, όσο μπόρεσε να υπάρξει σαν τέτοια, είτε στάθηκε σκλάβος της κρατικής πολιτικής, όπως έγινε με το ακαδημαϊκό της σκέλος, είτε υποτάχθηκε στις αλυσίδες της προκατάληψης τις οποίες χάλκευσε για όλο το έθνος η κρατική ιστοριογραφία και οι οποίες, τελικά, έκαναν σχεδόν αδύνατο ακόμα και στους πιο φωτισμένους ανθρώπους το να δραπετεύσουν από το σκληρό της πυρήνα.

Το ζήτημα λοιπόν είναι: πού βρίσκεται αυτός ο σκληρός πυρήνας; Ή, αλλιώς, σε ποιο σημείο η κρατική ιστοριογραφία αισθάνθηκε τόσο αδύναμη και τρωτή απέναντί του; Ποια συλλογική ενοχή τη βαραίνει, για να κρατάει τον αντίπαλό της σ' ένα υπόγειο για κοντά δυο αιώνες; Δεν μπορεί να υπάρξει ποτέ μια τόσο συλλογική συνομωσία, ούτε θα μπορούσε να κρατήσει τόσο πολύ. Πρέπει να πρόκειται για κάτι ιδεολογικά πολύ βαθύ, τελικά για κάτι πολύ υλικό και, πιο συγκεκριμένα, για ένα διαρκώς ανανεούμενο υλικό συμφέρον των τάξεων που έχουν την κρατική εξουσία σ' αυτήν εδώ τη χώρα.

Μια απάντηση σε πρώτο επίπεδο είναι ότι ο Φαλμεράιερ αρνείται στο νεοελληνικό έθνος το ηθικό δικαίωμα να θεωρεί τον εαυτό του απόγονο και κληρονόμο των αρχαίων Ελλήνων, δηλαδή ενός πολύ μεγάλου λαού.

Πραγματικά, το έργο του Φαλμεράιερ δεν αφήνει περιθώρια όχι μόνο στην πιο άμεση, στην πιο συναισθηματικά και ιδεολογικά ανυπόληπτη εκδοχή της ιστορικής συνέχειας, που είναι η φυλετική συνέχεια, δηλαδή η εξ αίματος, αλλά ούτε και στην πιο αφηρημένη, την ιδεολογικά λιγότερο στιγματισμένη εκδοχή της συνέχειας, που είναι η πολιτιστική.

Στο δίτομο αυτό έργο του ο Φαλμεράιερ καταπιάνεται με το να αποδείξει ότι έπαψαν ολότελα να ζουν στα χώματα όπου κάποτε είχαν μεγαλουργήσει τα αρχαιοελληνικά φύλα, ότι αυτά υπέστησαν φυσική εξόντωση από αλληπάλληλα κύματα νομαδικών λαών και ότι στο τέλος μιας περιόδου 10 αιώνων είχαν εγκατασταθεί εδώ σλάβοι, αλβανοί και μεταφερμένοι από τη Μικρασία ελληνόφωνοι βυζαντινοί πληθυσμοί. Αυτή η θεμελιακή φυλετική ανατροπή στάθηκε και στέκεται ολοένα και πιο δύσκολο να αμφισβητηθεί σοβαρά. Οι βασικοί αντίπαλοι του Φαλμεράιερ Zinkeisen, Koritar και Παπαρρηγόπουλος επιχειρούν την αναίρεσή του κυρίως στο επίπεδο της ερμηνείας των ελάχιστων γι' αυτή τη σκοτεινή περίοδο του ελληνικού Μεσαίωνα ιστορικών πηγών, αλλά έμειναν πάντα ανίκανοι να απαντήσουν πειστικά στο πιο ζωντανό και συγκεκριμένο του επιχείρημα, που είναι τα σχεδόν αποκλειστικά σλάβικα και αλβανικά τοπωνύμια, ιδιαίτερα τα μικροτοπωνύμια του ελληνικού γεωγραφικού χώρου. Για να λύσει αυτό το πρόβλημα, το ελληνικό κράτος ανέπτυξε την "επιστήμη" της παραετυμολογίας, δηλαδή διέφθιρε την ιστορική γλωσσολογία και, για μεγαλύτερη(αποτελεσματικότητα) αποτελεσματικότητα, άλλαξε με τη βοήθεια των εθνολόγων του όλα τα βασικά τοπωνύμια της χώρας. Αλλά με τέτοια τεχνάσματα ησυχάζει μόνο η μέση ντόπια συνείδηση και όχι οι ειδικοί. Έτσι, η ελληνική κρατική ιδεολογία έχει βρει σαν το ύστατο κρησφύγετό της τη συνέχεια του πολιτισμού, στον πυρήνα της οποίας ορθώνεται το επιχείρημα της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας.

Για τον Φαλμεράιερ η νέα ελληνική γλώσσα είναι η γλώσσα που δίδαξε η βυζαντινή διοίκηση στους νέους πληθυσμούς μέσω της ορθόδοξης εκκλησίας και των μεταφερμένων ελληνόφωνων βυζαντινών πληθυσμών. Η ορθόδοξη εκκλησία συνέχισε να παίζει ηγεμονικό ρόλο στα ζητήματα της κουλτούρας και στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας. Όμως σε κάθε περίοδο, απέδειξε ο Φ., η κουλτούρα του Βυζαντίου και της βυζαντινής ορθόδοξης εκκλησίας όχι μόνο δεν αποτέλεσε συνέχεια της αρχαίας ελληνικής, αλλά την τέλεια άρνησή της, μάλιστα την πιο ενεργητική της άρνηση, καθώς σήμαινε το ξερίζωμα με τη φωτιά και το σίδερο και με μια ατελείωτη βία και καταναγκασμό κάθε αρχαίας ελληνικής επιβίωσης στο χώρο της χερσονήσου. Ήταν μάλιστα το Βυζάντιο που διάλεξε συνειδητά να χρησιμοποιήσει τους εκχριστιανισμένους βαρβάρους προκειμένου να διεκπεραιώσει αυτό το θεάρεστο έργο. Το πόσο λίγο άλλωστε η ίδια ή η συγγενής γλώσσα μπορεί να ισοδυναμεί με ταύτιση ή συγγένεια στη γενική κουλτούρα το δείχνουν οι πελώριες πολιτιστικές διαφορές ξεχωριστών λαών που μιλούν την ίδια γλώσσα (όπως σήμερα την αγγλική ή τη γαλλική, που τη μιλούν ως κύρια γλώσσα τους μια σειρά αποικιοκρατούμενων ως χθες λαών της Αφρικής).

Όμως η αληθινή υπεροχή του Φ. απέναντι στους αντιπάλους του δε βρίσκεται στα επιμέρους μέτωπα της διένεξης με αυτούς. Βρίσκεται στην πειστικότητα της πρωτότυπης, μεγαλειώδους και συγκροτημένης σύνθεσης των ξεχωριστών ιστορικών, εθνολογικών και πολιτιστικών δεδομένων της επιστημονικής του έρευνας. Αλλά αυτή η σύνθεση υπάρχει ολοκληρωμένα μόνο σ' αυτό εδώ το βιβλίο και η δύναμή της μπορεί να γίνει φανερή μόνο σ' εκείνον που θα το διαβάσει. Μόνο μελετώντας αυτό το έργο μπορεί κανείς να κατανοήσει το βάρος των πληγμάτων που δέχεται ένας μύθος στον οποίο έχουν γαλουχηθεί όλοι οι σύγχρονοι Έλληνες και, κατά συνέπεια, να εξηγήσει την ψυχολογική τουλάχιστον πίεση που θα δεχτούν "αντιφρονούντες" μεταφραστές και εκδότες που θα τολμήσουν να δώσουν φωνή στον Φαλμεράιερ.

Όμως αυτή η δύναμη του κειμένου από μόνη της δεν εξηγεί γιατί εμφανίστηκαν ως τώρα τόσο λίγοι ή ήταν ανύπαρκτοι οι "αντιφρονούντες", γιατί τόση υποταγή, γιατί αυτή η υπεραιωνόβια δυστοκία στη μετάφραση και έκδοση ενός τόσο χαρακτηριστικού έργου. Μήπως δεν υπήρξαν χιλιάδες άνθρωποι σ' αυτή τη χώρα που ύψωσαν με

τόλμη τη δικιά τους μειοψηφική θέση ενάντια στην κυρίαρχη κρατική ιδεολογική και πολιτική γραμμή; Μήπως δεν έφτασαν να ανέβουν -έσχατη συνέπεια- στο εκτελεστικό απόσπασμα, επειδή στα λόγια και στην πράξη καταδίκασαν τον ελληνικό σοβινισμό και επεκτατισμό, ιδιαίτερα στο ζήτημα των δικαιωμάτων της μακεδονικής εθνικής μειονότητας; Δεν υπήρξαν σ' αυτή τη χώρα πάντα υπέροχα ευγενικοί άνθρωποι, απόλυτα αφοσιωμένοι στην υπόθεση της αλήθειας; Στο κάτω-κάτω, δεν ήταν μια σειρά επαναστατών της γενιάς του μεσοπολέμου, κυρίως ενός κόμματος που ανδρώθηκε εκεί, του προλεταριακού τότε ΚΚΕ, που υποστήριξαν με σθένος ότι η πηγή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού έθνους δε βρίσκεται στην αρχαία Ελλάδα, αλλά στα χρόνια του Βυζαντίου, δίνοντας έτσι ένα πρώτο πλήγμα στη θεωρία της "Συνέχειας";

Μπορεί μερικοί να σκεφτούν ότι ο μύθος της "Συνέχειας" είναι χρήσιμος, όπως όλες οι ταυτίσεις με κάποιο ανώτερο πρότυπο, και είναι γεγονός ότι όλοι οι λαοί είχαν πάντα τους δικούς τους ανυψωτικούς μύθους και ότι με τον ίδιο τρόπο συμπεριφέρθηκε κάθε σύγχρονο έθνος. Όπως ένας άνθρωπος στα παιδικά του χρόνια και στην εφηβεία του πρέπει οπωσδήποτε να δει στους γονείς του κάποιο μεγαλείο, είτε το έχουν είτε όχι, έτσι μπορεί να του κάνει καλό και η ψευδαίσθηση μιας ηρωικής καταγωγής που αυτοί περήφανα του αποκαλύπτουν. Όμως ένας άνθρωπος, όπως και ένα έθνος, δε θα ωριμάσει ποτέ αν δεν κάνει κριτική στους προγόνους του και δεν τους δει όπως είναι και αν, τελικά, δεν ξεσκίσει τους ψεύτικους τίτλους και τις ψευδαισθήσεις που κουβαλάνε στα σεντούκια τους για να δανείζονται λίγη από την αξία που τους λείπει.

Έτσι, το αληθινό ερώτημα μετατίθεται στο εξής: Γιατί αυτό εδώ το έθνος δεν έχει ωριμάσει ακόμα, 170 χρόνια μετά από τότε που έστησε το κράτος του; Ή, με ταξικούς όρους, γιατί η γέρικη πια αστική του τάξη μένει ξεμωραμένη; Κι ακόμα πιο βαθιά: Γιατί το εθνικό προλεταριάτο δεν έχει καταφέρει ακόμα από τότε που εμφανίστηκε, εδώ κι έναν αιώνα, να κατεδαφίσει τις αυταπάτες της, για να γίνει ο ώριμος κληρονόμος της; Τι ελάττωμα κουβαλάει απ' αυτήν;

Η αιτία για τα κακά γερατεία πρέπει να αποδοθεί στην κακή νιότη ή, καλύτερα, στη στραβή γέννα της ελληνικής αστικής τάξης. Κι αυτή η γέννα είναι άρρηκτα δεμένη με τη συγκεκριμένη αυταπάτη της "Συνέχειας". Όσο για τον Φαλμεράιερ, αυτός ήταν εκεί λίγο μετά τη γέννα, και μάλιστα αρκετά ώριμος για να παρατηρήσει και να διαπιστώσει τις επιπλοκές της. Το έγκλημά του είναι ότι είπε φωναχτά αυτό που είδε.

Μιλάμε για τη γέννηση του νεοελληνικού κράτους.

Το κράτος που βγήκε μέσα από το '21 δεν ήταν κράτος της ελληνικής αστικής τάξης, ούτε καν το κράτος μιας οποιασδήποτε ντόπιας κυρίαρχης τάξης. Ήταν απλά αυτό που ο Μάρξ ονόμασε "κράτος-φάντασμα". Αυτό δεν ήταν ένα εθνικό κράτος, ούτε καν ένα απολυταρχικό κράτος του τέλους της φεουδαρχικής εποχής. Ήταν ένα προτεκτοράτο ξένων μεγάλων δυνάμεων, στο οποίο ηγεμόνευε η μία, και μάλιστα η χειρότερη από όλες, η τσαρική Ρωσία. Το καποδιστριακό και οθωνικό κράτος, όπως και το ίδιο το '21 που το γέννησε, ήταν προϊόν της διπλωματίας της ρώσικης φεουδαρχίας και όχι της ευρωπαϊκής αστικής δημοκρατίας, ήταν δηλαδή προϊόν του κέντρου της διεθνούς αντεπανάστασης της εποχής. Το '21 δηλαδή, ως εσωτερική διεργασία, αποδείχτηκε ολότελα ανίκανο για οποιαδήποτε ανεξάρτητη γέννηση κράτους. Η ιστορική αιτία γι' αυτό βρίσκεται στο ότι δεν είχε ως τότε προλάβει να αναπτυχθεί μια κάπως ισχυρή ντόπια αστική τάξη ικανή να σύρει πίσω της το έθνος σε έναν πραγματικό αγώνα ανεξαρτησίας. Η ανεξάρτητη ύπαρξη αυτού του κράτους από το σουλτάνο απαιτούσε, κατά συνέπεια, την ακόμη πιο ανυπόφορη εξάρτησή του από τον τσάρο. Αυτός, βαδίζοντας με το στρατό του στην Αδριανούπολη και ναυμαχώντας με τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο Ναυαρίνο σε συνεργασία με τους ευρωπαϊκούς στόλους, παρέδωσε αρχικά το νεαρό κράτος στους πράκτορες του Καποδιστρια και Κολοκοτρώνη υπό την εποπτεία του ρώσου ναύαρχου Ρίκορντ και στη συνέχεια, μετά τις δραστήριες εσωτερικές και εξωτερικές αντιστάσεις, παρέδωσε ένα μέρος της εξουσίας του στην φιλική του αντιδραστική αυλή της Βαυαρίας. Γι' αυτό το λόγο το νέο κράτος, λίγο μετά τη συγκρότησή του, είχε απέναντί του και την ευρωπαϊκή αστική επανάσταση και το διεθνές επαναστατικό προλεταριάτο, που τότε έκανε τα πρώτα του βήματα. Χ δηλαδή είχε απέναντί του τόσο τον Φαλμεράιερ όσο και τον Μάρξ, που ταυ-

τίζονταν στην ίδια πολιτική αντίληψη για το Ανατολικό Ζήτημα και για το καποδιστριακό-οθωνικό κράτος. Αυτή η αντίληψη συνοψιζόταν στην αναγνώριση της τσαρικής Ρωσίας ως του κύριου εχθρού της ευρωπαϊκής δημοκρατικής επανάστασης και κάθε ευρωπαϊκής προόδου.

Το νεοελληνικό λοιπόν κράτος ιδρύθηκε στηριγμένο στην απάτη της “Συνέχειας”. Η “Συνέχεια” δεν ήταν ένας εσωτερικός υλικός όρος για την ύπαρξή του, δεν ήταν δηλαδή μια ιδεολογική απαίτηση κάποιας νεαρής ελληνικής αστικής τάξης που ζητούσε αυτοπεποίθηση στα πρώτα της βήματα, δεν ήταν καν απαίτηση της εσωτερικής αντίδρασης. Ήταν το προπαγανδιστικό εργαλείο με το οποίο ο τσαρισμός έσυρε πίσω του την αστική Ευρώπη για να οικοδομήσει ένα προγεφύρωμα στο νότο. Επρόκειτο στην ουσία για τη χρήση του πνεύματος του Διαφωτισμού για λογαριασμό του Μεσαίωνα με τη μορφή: “*η αρχαία Ελλάδα θέλει να απελευθερωθεί από τη βάρβαρη Τουρκία .Βοηθείστε την*”. Αρχικά λοιπόν δεν επρόκειτο για μια ψευδαίσθηση για εσωτερική ελληνική χρήση. Ο ελληνικός λαός έμαθε κυρίως από τους Δυτικούς ότι είναι ένας σπουδαίος απόγονος σπουδαίων προγόνων. Γι’ αυτό και ο Φαλμεράιερ εξοργίζεται κυρίως με τους Δυτικούς -και μάλιστα με τους αντιδραστικούς κλασικιστές της βαυαρικής αυλής, τους οποίους, σα συνειδητός μαχητής της δημοκρατίας που ήταν, πολέμησε ως το τέλος και τον πολέμησαν κι αυτοί με μεγαλύτερο πάθος- γι’ αυτή τους την αυταπάτη και όχι με την ελληνική άρχουσα τάξη. Όμως όλος ο λαός και η κατοπινή εύθραυστη αστική τάξη θα διαφθαρούν όταν διαπιστώσουν ότι αυτή η “Συνέχεια” μπορεί να μετατραπεί σε ζεστό χρήμα χάρη στα ξένα, ιδίως τα αγγλικά, κρατικά δάνεια, σε υπέροχα νέα εδάφη χάρη στα ξένα όπλα (ιδιαίτερα μετά τα μέσα του 19ου αιώνα) και σε γλυκιά κρατική εξουσία χάρη στην ξένη πολιτική προστασία.

Το ζήτημα είναι ότι από δω και μπρος κάθε κρατική ύπαρξη στην Ελλάδα θα έπρεπε να στηριχθεί στη “Συνέχεια”. Αφού μάλιστα ένα ασήμαντο κι αδύναμο κράτος-φάντασμα μπορούσε, χάρη στη “Συνέχεια”, να σταθεί απέναντι στο σουλτάνο, μπορούσε επίσης χάρη σ’ αυτήν και να επεκταθεί. Έτσι γεννήθηκε και ριζωσε αναπόφευκτα η Μεγάλη Ιδέα σαν μια άμεση υλική εφαρμογή της ιδέας της “Συνέχειας”. Μ’ αυτήν ο υποτιθέμενος κληρονόμος της αρχαίας Ελλάδας, και κυρίως του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, διεκδικούσε κρατική κυριαρχία σε όλα τα εδάφη στα οποία κάποτε έζησαν είτε Έλληνες, είτε λαοί που έμαθαν τα ελληνικά από τους αρχαίους Μακεδόνες. Έτσι, το μάξιμουμ πρόγραμμα της ελληνικής αρρώστιας έφτανε -ως γελοιότητα- μέχρι τον Ευφράτη, ενώ το μίνιμουμ πραγματοποιήθηκε με την κατάκτηση εδαφών της αρχαίας Μακεδονίας, στην οποία ακριβώς γι’ αυτό το λόγο βρίσκεται και η “ψυχή” του σύγχρονου ξεμωραμένου έλληνα αστού. Έτσι, όταν αργότερα μέσα στο κέλυφος αυτού του κράτους άρχισε να εκπροσωπείται κοινωνικά και πολιτικά η ελληνική εμποροβιομηχανική αστική τάξη και να συμμετέχει στη λεία, υποτάχτηκε στο γεγονός ότι **κάθε εξουσία σ’ αυτό το κράτος** -που ποτέ δεν έγινε δικό της, αλλά έμεινε κύρια κράτος των κάθε φορά μεγάλων διεθνών δυνάμεων και της κομπραδόρικης κομματικής, γραφειοκρατικής και πλουτοκρατικής αστικής τάξης- **μπορούσε να υπάρξει μόνο χάρη στην έγκριση, προστασία και επέμβαση της μιας ή της άλλης μεγάλης δύναμης**. Η εθνική ανεξαρτησία έμενε πάντα να σημαίνει για την αστική τάξη ανεξάρτητη επιλογή του κατάλληλου προστάτη. Το ζήτημα ήταν με ποιον προστάτη πρέπει να βαδίσει το έθνος για μια νέα επέκταση ή για μια κατοχύρωση των κεκτημένων, ποιανού θα γίνει μισθοφόρος και σε ποια τιμή. Οι εμφύλιοι πόλεμοι των αστών, οι διασπάσεις της αστικής τάξης και τα πραξικοπήματα στην Ελλάδα πρώτα και κύρια αυτό το ζήτημα έλυναν και λύνουν. Για τις μεγάλες δυνάμεις, ιδιαίτερα τις πιο επιθετικές, το ζήτημα ήταν, αντίστοιχα, με ποια εδαφικά ανταλλάγματα θα αξιοποιηθεί επιθετικά ή θα κατευναστεί το μισθοφορικό ελληνικό κράτος-πίμπουλ.

Συνηθίζουν να λένε ότι η Μεγάλη Ιδέα πέθανε το ‘22. Όμως τότε πέθανε μόνο σαν επίσημο πολιτικό πρόγραμμα του ελληνικού κράτους Χ δεν πέθανε σαν ιδεολογία και πολιτική της επέκτασης, και ακόμα περισσότερο δεν πέθανε σαν κρατική ιδεολογία και πολιτική της “Συνέχειας”. Απλά, η Μεγάλη Ιδέα προσαρμόστηκε στις νέες συνθήκες, όπου τα γειτονικά κράτη έχουν σχηματιστεί και μια νέα μεγάλης κλίμακας επέκταση είναι πρακτικά αδύνατη. Σε τέτοιες συνθήκες η επέκταση συσπειρώνει με την ί-

δια ένταση όλο το έθνος για την κατάκτηση ενός πολύ πιο μικρού νέου εδάφους ό-
σο, για παράδειγμα, η Κύπρος. Και αν η Κύπρος χαθεί ως έδαφος, και πάλι η σκιά
της “Ενωσης”, δηλαδή της προσάρτησής της, αρκεί για να τη διατηρήσει ως “ύψιστο
εθνικό ζήτημα”, χαράζοντας για πάνω από μισό αιώνα τους διεθνείς προσανατολι-
σμούς της χώρας και, τελικά, την εσωτερική της πολιτική. Αλλά και αν δεν είναι η Κύ-
προς εθνικό όνειρο, μπορεί να γίνουν μερικά τετραγωνικά μέτρα βραχονησίδων ή με-
ρικά τετραγωνικά μίλια βυθού ή θάλασσας. Η Μεγάλη Ιδέα μπορεί, ακόμα, να μετεμ-
ψυχωθεί σε μια ξαφνική απαίτηση να αλλάξει το όνομά της μια γειτονική χώρα ή να
αναγνωριστούν τα δικαιώματα των ελληνικών μειονοτήτων σε μια άλλη ή να επιστρα-
φούν μάρμαρα από τα μουσεία όλου του πλανήτη. Και όσο μικραίνει το εδαφικό και
πρακτικό της βάρος, τόσο πιο παθιασμένη και υστερική γίνεται κάθε μεταμόρφωσή
της.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η σημαία κάθε νέας διεκδίκησης είναι η “Συνέχεια”.
Αλλά η “Συνέχεια” δεν είναι μόνο επέκταση, είναι και χρήμα, είναι διεθνής αναγνώρι-
ση και οικονομικές σχέσεις με τους ισχυρούς, είναι ολυμπιάδες και άλλα έσοδα τέ-
τοιου τύπου.

Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο η “Συνέχεια” είναι μια αιώνια γαιοπρόσοδος σε εξου-
σία και σε χρήμα για ολόκληρο το έθνος. Είναι μια “γαιοπρόσοδος από την Ιστορία”.
Όπως κάθε εθνική γαιοπρόσοδος, έτσι κι αυτή διαφθείρει, αλλά επειδή η άντλησή της
είναι άρρηκτα δεμένη με την πιο σιχαμερή υποταγή και διευκολύνσεις στους κάθε φο-
ρά διεθνείς ισχυρούς, και μάλιστα κατά τεκμήριο στους χειρότερους, με στόχο την κα-
ταπίεση τρίτων, διαφθείρει απόλυτα. Από κει βγαίνει αυτός ο εντελώς χαρακτηριστι-
κός για τον νεοέλληνα αντιδραστικό συνδυασμός εθνικού κομπασμού για την υψηλή
του ιστορική καταγωγή και γλοιώδους συμπεριφοράς απέναντι σ’ αυτούς από τους ο-
ποίους απαιτεί την αναγνώριση.

Από κει βγαίνει αυτή η τρομακτική αυτοπαγίδευση, που έφτασε ως τον εθνικό αυτο-
ακρωτηριασμό με τη γλώσσα. Για να γίνει πειστικά αρχαίο το νέο έθνος, ιδιαίτερα για
να απαντάει στον “απαίσιο” Φαλμεράιερ, δεν έσβησε μόνο τα σλαβικά ονόματα από
τους χάρτες, αλλά θέλησε να καταστρέψει τη ζωντανή του γλώσσα και να την κάνει ό-
σο γίνεται πιο αρχαία, ενώ για τους λόγους που εξηγήσαμε παραπάνω οι πιο φανατι-
κοί της γλωσσικής επιστροφής ήταν πάντα οι περισσότερο σοβινιστές και οι λιγότερο
πατριώτες. Όσο για τη μικρότερη αληθινή αγάπη στην υπέροχη ελεύθερη πλευρά της
ελληνικής αρχαιότητας, την έδειξαν ακριβώς αυτοί οι τελευταίοι, που την ντύθηκαν για
να κρύψουν τη βυζαντινή τους γύμνια και την εθελοδοουλία τους.

Αλλά ας έρθουμε πια στο τελευταίο και πιο κρίσιμο ερώτημα που θέσαμε προηγου-
μένως: Γιατί οι καταπιεσμένες τάξεις, οι ιστορικά έξω από το κράτος και τη νομή της
επεκτατικής λείας, ακόμα και στις πιο επαναστατικές, στις πιο ηρωικές και αιματηρές
τους εκρήξεις δε στάθηκαν με τον Φαλμεράιερ και δεν απελευθέρωσαν τη φωνή του
ενάντια στους επεκτατιστές και τους υποκριτές δυνάστες και δήμιους τους; Γιατί, σε
τελευταία ανάλυση, στάθηκαν δίπλα τους και ενάντιά του; Γιατί, αφού οι επαναστάτες
διανοούμενοι, που ήταν και οι λαμπρότεροι στην Ελλάδα του μεσοπολέμου, μόνο για
άγνοια δεν μπορούν να κατηγορηθούν;

Η αιτία βρίσκεται και πάλι στο ‘21, και πιο πολύ στη σοβιετική εξουσία μετά το ‘30.

Είναι αδύνατο να είναι κανείς ταυτόχρονα με τον Φαλμεράιερ και με το ‘21. Όπως
δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα με τον Μάρξ και με το ‘21. Αυτό όμως το τελευταίο
καλύπτεται από το γεγονός ότι ο Μάρξ ξεπερνάει με τον τεράστιο όγκο του κατά πο-
λύ το ‘21 και το Ανατολικό Ζήτημα. Όμως και σε ό,τι αφορά αυτόν καθαυτόν τον Μάρ-
ξ του ‘21 και του Ανατολικού Ζητήματος, και αυτός παραμερίστηκε από τους επανα-
στατές μαρξιστές στην Ελλάδα σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Για τη δημοκρατική και την προλεταριακή Αριστερά, που ανδρώθηκαν στο μεσοπό-
λεμο, η επαναστατική κριτική στο ‘21 είχε δύο δυσκολίες. Η μια, εσωτερική, αφορά
τον τρόπο με τον οποίο η πιο αντιδραστική φράξια του ‘21, η ηγεμονική ρώσικη με
αρχηγό τον Κολοκοτρώνη, εμφανίστηκε στα μάτια κάθε ελληνικής ιστοριογραφίας ως
η πιο “λαϊκή” απέναντι σ’ εκείνες που έκφραζαν τα συμφέροντα των προεστών της η-
πειρωτικής Ελλάδας και των σε σπέρματα αστικών στοιχείων των νησιών. Πραγματι-
κά, η ρώσικη διπλωματία δεν ήθελε και δεν μπορούσε να πατήσει στις ντόπιες κοινω-

νικά ηγετικές δυνάμεις, αν ήθελε μια πραγματική ηγεμονία στο μελλοντικό “ανεξάρτητο” Ιλληνικό κράτος. Γι’ αυτό έπρεπε να περάσει από δύο αναγκαιότητες. Πρώτο, την τέλεια φυσική εξόντωση κάθε οθωμανικού και τούρκικου στοιχείου, και δεύτερο τη στήριξη της στις πιο περιθωριακές και τις πιο λούμπεν εσωτερικές κοινωνικές δυνάμεις, που είχαν φυσικά τις χειρότερες σχέσεις με κάθε μορφή προηγούμενης πολιτικής εξουσίας και κάθε μορφή οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η περίφημη “κλεφτουριά”, ειδικά η πελοποννησιακή, είναι ό,τι χειρότερο έχει ποτέ ηγηθεί σε “κοινωνική επανάσταση”, αφού ανέλαβε να πραγματοποιήσει γενοκτονία όλης της άμαχης τούρκικης φτωχολογιάς, να καταδυναστεύσει για χρόνια όλη την πελοποννησιακή φτωχή αγροτιά και να τσακίσει, χάρη και στα θηριώδη οθωμανικά αντίποινα, κάθε σπέρμα αστικής ζωής στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, εξασφαλίζοντας μια άνευ προηγουμένου εσωτερική οπισθοδρόμηση γι’ αυτή τη χώρα. Αν, ωστόσο, δε συλλάβει κανείς την “κλεφτουριά” (και παραπέρα τη “Φιλική”, η οποία καθοδήγησε αυτήν και όλο το προτσές της επανάστασης) σαν απλό εργαλείο του τσάρου, υπάρχει ο κίνδυνος να θελήσει να τη δει σαν μια αντιαστική, αντιφεουδαρχική και τελικά “αναρχική” δύναμη. Κάτι τέτοιο, βέβαια, χρειάζεται μεγάλη δόση υποκειμενισμού, άγνοιας του ιστορικού υλισμού και, κυρίως, άγνοιας των συγκεκριμένων εσωτερικών και διεθνών διεργασιών που οδήγησαν στο ‘21 και στο νέο κράτος.

Η δεύτερη και μεγαλύτερη δυσκολία βρίσκεται σ’ έναν καταλυτικό εξωτερικό παράγοντα: πρόκειται για το γεγονός ότι το ελληνικό επαναστατικό προλεταριάτο του μεσοπολέμου πήρε τα πολιτικά του φώτα από το ρώσικο και ότι την ίδια ώρα, στα 1930, που το πρώτο συγκροτούνταν σε μαζικό πολιτικό κίνημα, το δεύτερο σοβιετική εξουσία άρχισε να συμμαχεί, να διαβρώνεται ιδεολογικά και τελικά να ηγεμονεύεται στο επίπεδο της ιστορικής κουλτούρας από το μεγαλορώσικο σοβινισμό. Από το 1930 και μετά την απομάκρυνση του Ποκρόφσκι η σοβιετική ιστοριογραφία αρχίζει σταδιακά να εγκαταλείπει τη λενινιστική αντι-μεγαλορώσικη και να υιοθετεί την παλιά τσαρική αντιδυτική γραμμή για το Ανατολικό Ζήτημα συγχέοντας -για άλλους ασυνείδητα και για άλλους συνειδητά- τον αντικαπιταλισμό του προλεταριάτου με το φεουδαρχικό αντικαπιταλισμό των τσάρων και το μικροαστικό αντικαπιταλισμό της αγροτιάς και των μεσοστρωμάτων της πόλης. Την ίδια εποχή το νεαρό ελληνικό προλεταριάτο γίνεται πολύ ευάλωτο στον ειδικά αντιτούρκικο εθνικισμό τον οποίο μεταφέρει σ’ αυτό η πλειοψηφική μικρασιατική προσφυγική του μάζα.

Έτσι, η “νέα” σοβιετική γραμμή για το Ανατολικό Ζήτημα διευκόλυνε αποφασιστικά την αποδοχή ενός ολότελα επαναστατικού και δίχως “ενοχές” φιλορώσικου 1821. Για το ελληνικό προλεταριάτο η συμμόρφωση μ’ αυτή τη γραμμή σήμαινε την οριστική θεωρητική υποταγή του στον ελληνικό σοβινισμό, υποταγή που επιταχύνθηκε από το γεγονός ότι τόσο η επαναστατική Ελλάδα όσο και η σοβιετική Ρωσία βρέθηκαν από κοινού αντιμέτωποι με το ναζισμό στο παγκόσμιο δημοκρατικό μέτωπο και από κοινού χρειάστηκε να συμμαχήσουν εναντίά του με τους δικούς τους εθνικιστές, ιδιαίτερα με την ορθόδοξη εκκλησία. Αυτή η υποταγή πιο στρατηγικά κρύφτηκε από την πάλη που όφειλε να δώσει από κοινού με τη σοβιετική Ρωσία το ελληνικό προλεταριάτο ενάντια στην αντισλαβική γραμμή της ελληνικής αντίδρασης για όλη την περίοδο 1920-1950. Η αντισλαβική γραμμή αυτής της περιόδου είναι στο βάθος η απάντηση της ελληνικής αντίδρασης στο γεγονός ότι μόνο σ’ αυτή την περίοδο η προλεταριακή Ρωσία έπαψε να είναι ο μεγάλος προστάτης του ελληνικού επεκτατισμού. Το μικρασιατικό πλήγμα είναι μάλιστα δεμένο με το γεγονός ότι η λενινιστική Ρωσία, ξεκάθαρος και μαχητικός πολέμιος του βενιζελικού επεκτατισμού, στάθηκε αποφασιστικά στο πλευρό του τούρκικου εθνικοανεξαρτησιακού αγώνα.

Αφού λοιπόν ο Φαλμεράιερ δεν μπόρεσε να βρει υπερασπιστές αυτή την περίοδο, όπου παρά τις ισχυρές μεγαλορώσικες επιδράσεις είχαμε την πιο διεθνιστική Ρωσία όλων των εποχών και το πιο διεθνιστικό ελληνικό προλεταριάτο, ακόμα περισσότερο δε θα μπορούσε μετά, όταν και οι δύο αυτοί παράγοντες νικήθηκαν: Η πρώτη για να ξαναγίνει ανοιχτά ιμπεριαλιστική-νεοτσαρική και το δεύτερο για να διαλυθεί σαν τέτοιο ή σε ένα μέρος του να μετατραπεί σε εξάρτημά της πρώτης.

Δεν είναι πάντως τυχαίο ότι η πρώτη στιγμή κατά την οποία εκδηλώθηκε υπεράσπιση στον Φαλμεράιερ, έστω και επιφυλακτική, και η πρώτη στην οποία αυτός μπόρεσε

να μιλήσει στον ελληνικό λαό ήταν μετά την πτώση της δικτατορίας. Αυτή η πτώση ήταν πάνω απ' όλα το αποτέλεσμα της μεγάλης ήττας του ελληνικού σοβινισμού στην Κύπρο. Στη δημοκρατική ατμόσφαιρα της εποχής που πρόκυψε απ' αυτήν την ήττα, στα 1976, μεταφράστηκε ο πρώτος Φαλμεράιερ. Αποδείχτηκε ωστόσο εδώ πόσο δύσκολο θα ήταν να περάσει κανείς στη μετάφραση του κυρίως έργου δίχως να είναι ταυτόχρονα σε θέση να υπερασπιστεί το έργο και το συγγραφέα επί της ουσίας.

Η μετάφραση του κυρίως έργου γίνεται τώρα, 22 χρόνια μετά, σε ακόμα πιο δύσκολες συνθήκες. Τώρα δεν βγαίνουμε από μια εποχή στρατιωτικοπολιτικής κυριαρχίας των σοβινιστών, όπως το 1980, αλλά έχουμε μπει σε μια εποχή της πιο βάρβαρης ως σήμερα και αυξανόμενης κυριαρχίας των ιδεών τους μέσα στις μάζες: Μακεδονική υστερία, Χριστόδουλος, αντιδυτική Ελλάδα και πολιτική ιδεολογία του "ορθόδοξου" τόξου μας φέρνουν από άλλους δρόμους και σε μια ανώτερη ποιότητα ξανά στην εποχή του Φαλμεράιερ.

Έχουμε και πάλι ένα Ανατολικό Ζήτημα, αυτήν όμως τη φορά όχι σε ευρωπαϊκή, αλλά σε παγκόσμια κλίμακα. Τώρα στη θέση της φεουδαρχικής βρίσκεται μια στρατοκρατική ιμπεριαλιστική Ρωσία, στη θέση της οθωμανικής μια εθνικιστική Τουρκία και στη θέση της Αγγλίας οι ΗΠΑ.

Στο νέο Ανατολικό Ζήτημα η Ελλάδα είναι και πάλι, στην ουσία, με τους νέους τσάρους, μα στη μορφή με τη νέα Αγγλία. Τότε και τώρα κύριος εχθρός του έθνους ήταν και είναι η Τουρκία, που έφραζε και φράζει με τα Στενά το πέρασμα του ρώσικου στόλου στη Μεσόγειο. Τότε και τώρα όλο το ζήτημα για τη ρώσικη διπλωματία ήταν, μέσω της Ελλάδας, να σύρει την Ευρώπη ενάντια στην Τουρκία, αντιμετωπίζοντας η ίδια την Τουρκία τότε με το σκληρό και τότε με το μαλακό. Όπως τότε οι πιο δραστήριες ρωσόφιλες δυνάμεις του '21 επικαλούνταν τις μέθοδες της αστικής επανάστασης για να οργανώσουν τη φεουδαρχική τους αντεπανάσταση παραλύοντας και συντρίβοντας τις εμβρυακές αστικές δυνάμεις, έτσι και τώρα προσποιούνται τον υπερασπιστή της αντικαπιταλιστικής επανάστασης, για να οικοδομήσουν μια φασιστική εξουσία ενάντια στους μόνιμα καχεκτικούς έλληνες φιλελεύθερους αστούς. Τότε ήταν ο ρώσικος και ο βυζαντινός ορθόδοξος σταυρός δίπλα στο ΒολταίροΧ τώρα είναι πάλι ο σταυρός, αλλά δίπλα στο σφυροδρέπανο.

Οι ομοιότητες είναι καταπληκτικές, και η πιο καταπληκτική απ' όλες είναι η πανεθνική και παλλαϊκή στράτευση στο πλευρό κάθε "ορθόδοξου τόξου" και κάθε μαχητικού αντιδυτικισμού, ακόμα και του πιο αντιδραστικού και του πιο γενοκτονικού παντού στον κόσμο. Περιφρονώντας βαθύτατα ο ένας τον άλλο βαδίζουν ενωμένοι στο κοινό "πεπρωμένο της φυλής" ο θρησκόληπτος, ο εθνικιστής, ο κνίτης, και ο αναρχικός. Ο καθένας μισεί τη Δύση και το σύγχρονο τεχνικό πολιτισμό για τους δικούς του λόγους, μα όλοι τους, είτε το ξέρουν είτε όχι, είναι παιδιά του Βυζάντιου, της "Φιλικής" και του τσάρου, και είτε το νιώθουν είτε όχι το πνεύμα και η καρδιά τους χτυπάει σύμφωνα με το σκληρό νόμο, τη φύση του οποίου με ιδιοφυΐα και τόλμη ανακάλυψε και διατύπωσε ο Φαλμεράιερ στην *Εισαγωγή* του στο 2ο τόμο αυτού του βιβλίου: *"Αυτή όμως η εστία ζωής του ελληνικού λαού αισθητοποιήθηκε στις πόλεις Ισταμπούλ και Μόσχα. Εκεί αναπνέει και σκέφτεται ο Έλληνας, εκεί είναι το θυσιαστήριο και το πραιτώριό του, εκεί στρέφονται τα βλέμματα όλων των πιστών της ανατολικής εκκλησίας από το Μοριά, τον ποταμό Νείλο, την Ιορδανία, τον Ορόντη, την έρημο της Παλμύρας, την Κύπρο και την Καραμανία. Εκεί συναθροίζονται οι σφυγμοί όλων των Ρωμιών και από κει εκπορεύονται"*.

Μήπως αυτή είναι μια κατάρα που θα βαραίνει αιώνια αυτό το λαό; Όχι. Έτσι αντιλαμβάνονται το διαλεχτικό πνεύμα του Φ. οι μεταφυσικοί ψευτοπροοδευτικοί, που γι' αυτό τον κατηγορούν για ρατσιστή. Ο νόμος αυτός, όπως και κάθε άλλος κοινωνικός νόμος, είναι ιστορικά καθορισμένος και αποτελεί μόνο μια τάση. Η Ελλάδα του βυζαντινού Μεσαίωνα, που συνεχίστηκε με την οθωμανική φεουδαρχία και είχε την ατυχία να μπει στη σύγχρονη παγκόσμια ιστορία από την πύλη του Κρεμλίνου, αντιπαλεύει ασταμάτητα τούτη τη βαριά, ακόμα κυρίαρχη, ανατολική της κληρονομιά. Η Ελλάδα του εμπορίου και της βιομηχανίας, γενικά η Ελλάδα της θάλασσας, η αστική Ελλάδα και αργότερα η προλεταριακή, η Ελλάδα του δυτικού αστικού και μαρξιστικού Διαφωτισμού, κοντολογίς η Δημοκρατική Ελλάδα πάντα πολέμησε και πολεμάει την ανατο-

λική Ελλάδα της διεφθαρμένης κρατικοκομματικής γραφειοκρατίας, της βαλκανικής καθυστέρησης και στενότητας, την Ελλάδα υπηρέτρια του κάθε φορά κέντρου της παγκόσμιας αντίδρασης, κοντολογίς την επεκτατική, μιλιταριστική και φασιστική Ελλάδα. Και την πολεμάει αρχίζοντας από τον εμφύλιο του '21, και βαθμιαία και με άλματα, και ειρηνικά και με το αίμα των καλύτερων παιδιών της.

Και σ' αυτόν τον πόλεμο η υλική ζωή του λαού και όλη η υλική κίνηση του σύγχρονου κόσμου δυναμώνουν σε βάθος χρόνου και ανελέητα την προοδευτική Ελλάδα. Η τερατωδία της εποχής που ζούμε έγκειται απλά στο ότι η αντιδραστική Ελλάδα επιστρατεύει σήμερα όλο της το παρελθόν, όλα τα καταχωνιασμένα ανατολίτικα ένστιχτά της, εκθειάζει όλα της τα εγκλήματα και τις προκαταλήψεις, ζύνει όλες τις πληγές του λαού και επιχειρεί μια ιστορική και παντοτινή επιστροφή στο άρμα του πιο κτηνώδικοι μπερλιαλισμού που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα. Από τη μια αυτό είναι πολύ σκληρό και θα προκαλέσει πόνο, από την άλλη όμως είναι η στιγμή, η πρώτη στιγμή από τη γέννησή της που η νέα, η προοδευτική Ελλάδα, ακριβώς επειδή τώρα είναι πιο ανεπτυγμένη από ποτέ και επειδή ταυτόχρονα βρίσκεται απέναντι σε έναν τόσο αποκρουστικό, τόσο οπισθοδρομικό και εφ' όλης της ύλης αντίπαλο, θα υποχρεωθεί και θα μπορέσει να ξεκαθαρίσει μαζί του βαθιά, αποφασιστικά και εφ' όλης της ύλης. Σε μια πρώτη φάση αυτό το ξεκαθάρισμα θα είναι αναγκαστικά θεωρητικό.

Αλλά ο γενάρχης κάθε ξεκαθαρίσματος με το ελληνικό ανατολικό παρελθόν είναι ο Φαλμεράιερ. Αν η Ελλάδα της αυταπάτης και της αντίδρασης οικοδομήθηκε εναντίά του, η συνειδητή και προοδευτική Ελλάδα δεν μπορεί παρά να ανακαλύψει τον εαυτό της υψώνοντάς τον δίπλα στον Μαρξ του *Ανατολικού Ζητήματος* στην κορυφή των διαφωτιστών της. Όμως αυτή η προοδευτική Ελλάδα, ενώ θα χρειαστεί να δώσει σκληρή πάλη και στο έδαφος της Ιστορίας, δε θα βγει κύρια μέσα απ' αυτήν, αλλά μέσα από την πολιτική πάλη. Για τις ανάγκες της δημοκρατικής πολιτικής ο Φ. έγραψε το έργο του, για τις ανάγκες της αντιδραστικής πολιτικής καταδιώχτηκε και γι' αυτές τις ανάγκες συκοφαντήθηκε και απαγορεύτηκε στη χώρα μας. Ή αλλιώς: Όπως το παλιό Ανατολικό Ζήτημα πρωτοέφερε τον Φ. σ' αυτά τα χρώματα, είναι το καινούριο Ανατολικό Ζήτημα, επίκαιρο όσο ποτέ, που θα τον φέρει ξανά. Θα ήταν λοιπόν πολύ φυσικό να δοθεί ο λόγος σ' αυτόν για να μιλήσει στο ελληνικό κοινό με το βασικό του έργο πρώτα από ανθρώπους που επίσης υποτάσσουν κάθε φιλολογική τους προσπάθεια στην πάλη για την πολιτική δημοκρατία στις συνθήκες του νέου Ανατολικού Ζητήματος. Ο Παντελής Σοφτζόγλου είναι ένας απ' αυτούς και ανέλαβε το δύσκολο έργο της μετάφρασης του έργου έχοντας επίγνωση της ιστορικής του διάστασης και των σύγχρονων πολιτικών του επιπτώσεων, οπότε και των αντιδράσεων που αργά ή γρήγορα θα προκαλέσει. Και όχι μόνο αυτό: Αφού οι ειδικοί και γερμανομαθείς δε θέλησαν ή δεν μπόρεσαν ως τώρα να μεταφράσουν το έργο, έπρεπε ένας πολιτικός με γερή ιστορική και φιλολογική κατάρτιση να γίνει γερμανομαθής, για να το αποσπάσει από τη λήθη.

Η μετάφραση ωστόσο δεν έχει μέσα της τίποτα το ερασιτεχνικό. Έχει γίνει με σκληρή δουλειά, με πολύ μεγάλη σχολαστικότητα και προσοχή και με μια ευλαβική -και νομίζουμε γεμάτη ταλέντο- προσπάθεια να αποδοθεί η λεπτότητα και η λογοτεχνική ομορφιά του πρωτότυπου κειμένου.

Αυτή η πρώτη έκδοση, για τους λόγους που εξηγήσαμε παραπάνω, είναι πολύ περισσότερο ζωτική σήμερα, αφού μια νεανική εθνική αυταπάτη έχει τώρα μετατραπεί σε μια γεμάτη υστεροβουλία γεροντική νεύρωση.

Με μεγάλη λοιπόν συγκίνηση παρουσιάζουμε αυτό το έργο στον ελληνικό λαό. Ελπίζουμε ότι θα συνεισφέρουμε έτσι, πέρα απ' όλα τα παραπάνω, στο να επαληθευτεί τελικά η πρόβλεψη και ο πόθος αυτού του ευγενικού και γενναίου ανθρώπου ότι θα είναι από τον ίδιο τον ελληνικό λαό που θα αποσπάσει πρώτα όλη την επιδοκιμασία και την αναγνώριση που του στερήσει η χώρα του και η εποχή του. Γι' αυτό το λαό έγραψε στην περίφημη εισαγωγή του στο β' τόμο: *“Ούτε η αυστηρότητα στην κρίση, αλλά ούτε και η σκληρότητα στην έκφραση, που απαντούν κάπου κάπου στην πορεία αυτών των φύλλων, θα εμποδίσουν τον έξυπνο αναγνώστη να αναγνωρίσει στο συγγραφέα έναν έντιμο και καλοπροαίρετο φίλο του ελληνικού λαού. Ο ίδιος μάλιστα είναι πεπεισμένος ότι, περιγράφοντας χωρίς περιστροφές τις τύχες, τις πράξεις και το χα-*

ρακτήρα των βυζαντινών του Μοριά κατά το πρόσφατο παρελθόν συμβάλλει στην υποστήριξη της ελληνικής υπόθεσης περισσότερο απ' ό,τι αν έκανε ύμνους και υστερόβουλες θωπίες, τις οποίες και το παρόν δε δικαιολογεί και το παρελθόν διαψεύδει. Ο συγγραφέας δε θέλει μ' αυτό να κατακρίνει κανέναν, αλλά στην πραγματικότητα να προφυλάξει τον ίδιο του τον εαυτό από λανθασμένες ερμηνείες ανεπαρκώς κατατοπισμένων οπαδών. Ταυτόχρονα, μ' αυτό είπε την τελευταία του λέξη σ' αυτό το ζήτημα. Ο χρόνος, η σταδιακά διευρυνόμενη μελέτη του βυζαντινού Μεσαίωνα, προπαντός όμως οι ίδιοι οι Έλληνες, έχοντας στενότερη και πιο μακροχρόνια επαφή με τους Ευρωπαίους, θα αναλάβουν από δω και στο εξής την υπεράσπιση των απόψεών του και θα φωτίσουν την ορθότητά τους διαυγέστερα απ' όσο θα μπορούσαν να το καταφέρουν ακόμη και τα τόσο χτυπητά επιχειρήματα του ίδιου του συγγραφέα".

ΑΡΘΡΟ

Η ώρα της «μειοδοσίας»

Του ΑΝΤΥΠΑ Σ. **ΚΑΡΙΠΟΓΛΟΥ***

Το σχέδιο Ανάν είναι, όπως αναμενόταν, εξαιρετικά περίπλοκο και οπωσδήποτε απαιτείται συστηματική μελέτη του, προκειμένου να τοποθετηθεί κάποιος. Ακόμη και έτσι, όμως, κανείς δεν θα μπορεί να προβλέψει με ακρίβεια όλες τις συνέπειές του, αφού είναι άλλο πράγμα τα σχέδια επί χάρτου και άλλο αυτό που διαμορφώνει η πραγματικότητα κατά την εφαρμογή τους.

Εν τούτοις, ως προς τις βασικές του προβλέψεις μπορούμε να κρίνουμε το σχέδιο, για τον απλούστατο λόγο ότι αυτές ήταν, ως κατευθύνσεις, απολύτως γνωστές. 'Η θα γίνονταν δεκτή η απαίτηση της τουρκικής πλευράς για δύο ανεξάρτητα κράτη ή, αν είχαμε εν τέλει ένα ενιαίο κράτος, όπως έχουμε, θα υπήρχε υπεραντιπροσώπευση και, εμμέσως ή αμέσως, δικαίωμα βέτο της τουρκοκυπριακής μειοψηφίας στα όργανα του ενός (ομοσπονδιακού, συνομοσπονδιακού ή ό,τι άλλο) κράτους.

Υπεραντιπροσώπευση και βέτο είχαν οι Τουρκοκύπριοι από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και ποτέ στα είκοσι οκτώ χρόνια που πέρασαν από την επέμβαση των Τούρκων δεν αμφισβητήθηκε ότι θα έχουν και με οποιοδήποτε σχέδιο λύσης. Γνωρίζαμε επίσης, ως αυτονόητο, ότι η πάροδος του χρόνου επιτείνει τα προβλήματα και δημιουργεί νέα.

Το 1975 δεν υπήρχε πρόβλημα εποίκων. Σήμερα υπάρχουν παιδιά που οι παππούδες τους ήταν έποικοι, και δεν υπάρχει «απλή» και «δίκαιη» λύση γι' αυτό. Το προσφυγικό είναι πια τελείως διαφορετικό. Νοούνται άραγε πρόσφυγες τρίτης γενιάς; Μπορεί αυτά να μην αρέσουν σε πολλούς, αλλά δεν μπορεί κάποιος να παριστάνει τον έκπληκτο - και αν δεν τον παριστάνει, αλλά εκπλήσσεται γνησίως, τότε η όποια θέση του για το Κυπριακό δεν πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψη.

Σήμερα, όσοι είναι αντίθετοι στο σχέδιο Ανάν, οι μόνιμοι «πλειοδότες», αποκαλύπτουν την ανεπάρκεια και την κενότητα των απόψεών τους, την ασυμβατότητά τους με την πραγματικότητα. Ο κ. Παπαθεμελής π.χ., ζητά μεταξύ άλλων τη «δημοκρατική αρχή» ως όρο για την αποδοχή του σχεδίου, δηλαδή την αρχή της πλειοψηφίας στη λειτουργία του ενιαίου κράτους, ενώ είναι απολύτως βέβαιο ότι αυτό δεν συζητείται από καμία πλευρά. Ο κ. Παυλόπουλος διατύπωσε, πριν ακόμη ανακοινωθεί το σχέδιο, τους βαθυστόχαστους «πέντε όρους» του προκειμένου να το αποδεχθούμε, οι οποίοι «πέντε όροι» αποτελούν το σύνολο των αιτημάτων μας. Σ' αυτά τα πέντε σημεία δεν υποχωρούμε, έκτο σημείο στο οποίο

να υποχωρούμε δεν μας υπέδειξε ο κ. Παυλόπουλος.

Αφήστε την δήτην «ευέλικτη» διατύπωση. Ένας από τους όρους αποδοχής του σχεδίου, είναι μια «δίκαιη» λύση στο θέμα των εποίκων -δηλαδή μια αποδεκτή λύση. Υπέροχο: Όρος για να αποδεχθούμε τη λύση είναι να είναι αποδεκτή η λύση! Η φράση πρέπει να καταγραφεί στα επιτεύγματα του ανθρώπινου πνεύματος, δίπλα στη διαπίστωση ότι «Για να έχουμε καλό καιρό, σημαντικό είναι να μην έχουμε κακοκαιρία».

Ο κ. Κρητικός ζητά δημοψήφισμα στην Ελλάδα - πρέπει, όμως, να ομολογήσουμε ότι φαίνεται να συναισθάνεται τη σοβαρότητα της κατάστασης, γιατί δεν συνόδεψε την πρότασή του με κάποιο από τα συνήθως κρουανάλατα ευφυολογήματά του. Δεν μας εξηγεί, βεβαίως, τι θα γίνει αν αποδεχθούν το σχέδιο Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι και το απορρίψει ο υπερήφανος ελληνικός λαός. Άλλος, ειδικός αυτός, συνέστησε υπομονή, επικαλούμενος το παράδειγμα της επανένωσης της Γερμανίας! Αυτό κατάλαβε από το Κυπριακό. Ότι έχει ομοιότητες και αναλογίες με το χωρισμό της Γερμανίας. Αποφεύγουν οι «πλειοδότες» να πουν ευθέως ότι προτιμούν τη μη λύση. Και το αποφεύγουν, διότι έχουν συνειδητοποιήσει ότι ήλθε η ώρα του λογαριασμού και δεν μπορούν πλέον να ομιλούν τζάμπα και βερεσέ.

Ποια είναι, κατά γενική ομολογία, τα «αγκάθια», τα επώδυνα για την ελληνική πλευρά σημεία; Το προσφυγικό, οι έποικοι και, κυρίως, η λειτουργικότητα και η βιωσιμότητα του νέου κράτους, που απειλείται από τις υπερεξουσίες της τουρκοκυπριακής πλευράς. Όμως, τα προβλήματα λειτουργικότητας είναι συνυφασμένα με τη δική μας απαίτηση για ενιαίο ομοσπονδιακό κράτος, με την κάθετη απόρριψη πιο χαλαρών δεσμών των δύο κοινοτήτων, πιο συνομοσπονδιακή μορφή του κράτους. Και τα υπόλοιπα προβλήματα οφείλονται εμμέσως στην ίδια την πολιτική μας, αφού οξύνθηκαν με την πάροδο του χρόνου, ο οποίος παρήλθε ακριβώς λόγω της άκαμπτης εμμονής μας στην μορφή του κράτους. Η λύση της συνομοσπονδίας βρίσκεται πιο κοντά στη διχοτόμηση. Και η διχοτόμηση αποτελεί, στα πλαίσια της νομοτυπικής μορφής που έχει πάρει ο πατριωτισμός στην Ελλάδα, εσχάτη προδοσία.

Διακριτικά, όμως, διαμορφώνεται ένα άλλο ρεύμα. Αρχίζει το αυτονόητο να γίνεται κατανοητό. Η μείωση του βαθμού ανεξαρτησίας της τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν συνεπάγεται αύξηση του βαθμού ανεξαρτησίας της ελληνοκυπριακής, αλλά μείωσή της επίσης, και εν τέλει αύξηση της εξουσίας των Τουρκοκυπρίων μέσω της υπεραντιπροσώπευσής τους στο «κεντρικό» κράτος.

Αντιλαμβάνονται όλο και περισσότεροι ότι θα ήταν προς το συμφέρον μας η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη κυριαρχία των ξεχωριστών συστατικών κρατών και η όσο το δυνατόν μικρότερη του ενιαίου κράτους. Ότι δηλαδή, όσο κινούμαστε προς πιο «συνομοσπονδιακές» λύσεις (=πιο «διχοτομικές») τόσο καλύτερα. Χαρακτηριστικό της αλλαγής του κλίματος είναι ότι ο Στέφανος Μάνος πρόφερε την αποτρόπαια και φοβερή λέξη «διχοτόμηση» και, μέχρι στιγμής τουλάχιστον, δεν ζήτησε κανείς Γουδί για τον προδότη.

Το σχέδιο Ανάν δεν μπορούμε να το απορρίψουμε, και το ξέρουμε όλοι. Στη διαπραγμάτευση που θα ακολουθήσει, στόχος μας διακηρυγμένος είναι να εξασφαλιστεί η λειτουργικότητα και η βιωσιμότητα της λύσης, και αυτό προϋποθέτει εξορθολογισμό των εξουσιών της μειοψηφίας. Αν επιχειρήσουμε να το πετύχουμε με μείωση της υπεραντιπροσώπευσης και της δυνατότητας βέτο των Τουρκοκυπρίων στο ενιαίο κράτος, θα δώσουμε μια μάχη χαμένη εκ των προτέρων, καταναλώνοντας μάλιστα πολύτιμο διπλωματικό κεφάλαιο εις βάρος άλλων επιδιώξεών μας, στο εδαφικό, το προσφυγικό και το θέμα των εποίκων.

Μόνος τρόπος υπέρβασης του προβλήματος είναι η μείωση των υπερεξουσιών της μειοψηφίας, μέσω της συνολικής μείωσης των εξουσιών του ενιαίου κράτους και της αύξησης της κυριαρχίας των συστατικών κρατών. Μόνη οδός είναι η «μειοδοτική» πρόταση για πιο «διχοτομική» λύση.

Πιστεύω ότι, για δύο λόγους, ήλθε η ώρα των «μειοδοτών».

Πρώτον, διότι σιγά σιγά γίνεται αντιληπτό ότι τελικά δεν είναι και τόσο μειοδότες όσο φαίνονται.

Και δεύτερον, γιατί εν πάση περιπτώσει, δοκιμάσαμε όλες τις «πλειοδοτικές» λύσεις και φθάσαμε εδώ που φθάσαμε.

* Ο Αντύπας Σ. Καρίπογλου είναι μέλος του Προεδρείου των Φιλελευθέρων.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 26/11/2002

Copyright © 2001 Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε.